

Кузьменко Н. В.

Дніпровський державний технічний університет

НОВІТНІ ПІДХОДИ У ВИКЛАДАННІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті проаналізовано новітні підходи до викладання французької мови студентам філологічного напрямку. Увагу зосереджено на інтерактивному підході, інформаційних та ігрових технологіях, змішаному навчанні, методах проєктів, спільного навчання, інтегрованого прискорювального навчання. У кінцевому підсумку зазначається ефективність перелічених складників, спрямованих на розвиток комунікативних здібностей студентів, їхньої активності, мислення, творчих здібностей та здатності до самонавчання.

Ключові слова: французька мова, підхід, студент, навчання, комунікація.

Постановка проблеми. Бурхливий розвиток соціально-економічних відносин між різними країнами вимагає від сучасного фахівця глибоких знань у своїй сфері спеціалізації, що само передбачає підвищення відповідальності під час підготовки майбутніх фахівців, не є винятком і філологи.

Сьогодні цікавість до вивчення іноземних мов із кожним роком зростає. Завдання навчання французької мови як другої іноземної полягають у тому, щоб навчити мові як засобу міжкультурного спілкування, виховати толерантне ставлення до культури інших країн, збагатитися загальнолюдськими цінностями. Посилення соціокультурного компонента в сучасному освітньому процесі підвищує роль іноземної мови як джерела знань про свою і франкомовні країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання різних підходів у викладанні іноземних мов досліджувалися як вітчизняними, так і закордонними науковцями. Серед вітчизняних варто назвати праці Г. Бернецької [1], Н. Боряк [2], О. Тарнопольського, Т. Шавви [3]. Серед іноземних учених зазначимо М. Барфеті, С. Бейкер, Дж. Бергмана [4].

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати сучасні підходи до викладання французької мови майбутнім спеціалістам філологічного напрямку, виявити їхні переваги порівняно із традиційними підходами та технологіями.

Виклад основного матеріалу. У педагогіці термін «підхід» розуміють як сукупність принципів, що визначають стратегію навчання або виховання. Кожен принцип регулює вирішення

конкретних проблем, що виникають в процесі навчання, а їх взаємодія – вирішення основних його суперечностей [5, с. 33].

Отже, вихідним змістом поняття «підхід» є певна ідея, концепція чи позиція, сукупність принципів, що зумовлює дослідження, організацію того чи іншого явища, процесу, наприклад, процесу навчання іноземній мові.

Підхід до навчання, щодо методики навчання іноземним мовам, належить до однієї з базисних методичних категорій, з позицій якої розглядаються всі інші явища і процеси, пов'язані з таким навчанням. До основних методичних категорій прийнято відносити: підхід, загальний метод, принципи, систему навчання, цілі, зміст, методи-способи, прийоми, засоби навчання та навчально-виховний процес. Основною метою навчання іноземним мовам є оволодіння студентами комунікативними вміннями в усіх видах мовленнєвої діяльності, розвиток їхньої здатності користуватися мовою як засобом спілкування, тобто практичне оволодіння іноземними мовами, тому завдання викладача – вибрати такі методи навчання, які дозволили б кожному студенту виявити свою активність [6, с. 32].

Викладання студентам-філологам французької мови як другої іноземної – не завжди легке завдання. Спрощує процес те, що студент вже розуміє, що таке іноземна мова. Проте під час навчання новій мові варто подавати матеріал так, щоб не заплутати студента, не викликати острах за те, що перша іноземна мова, яка вже йому відома, не полегшить вивчення другої іноземної. Допомогти у вирішенні цього питання покликані

інноваційні підходи, технології та методи викладання французької мови як другої іноземної.

Між традиційними і сучасними підходами та технологіями навчання спостерігаються відмінності. За традиційних підходів і технологій у центрі навчання – викладач, суть навчання – передача знань (фактів), студенти відіграють пасивну роль на заняттях.

Сучасні ж підходи та технології навчання засновані на таких положеннях: у центрі навчання – той, хто навчається; роль викладача – навчити вчитися; в основі навчальної діяльності – співробітництво; ті, хто навчаються, відіграють активну роль у навчанні; суть навчання – розвиток комунікативної компетенції студентів і здатності до самонавчання.

Пропонуємо проаналізувати сучасні підходи, технології та методи навчання, виділити ключові моменти, які впливають на формування мовних компетенцій студентів.

У комунікативному підході основна увага приділяється комунікативним, а не граматичним структурам. За такого підходу вчитель виступає більше фасилітатором і зосереджує увагу на усному мовленні [7, с. 220]. Завдання полягає в тому, щоб студенти спілкувалися французькою, навіть якщо і з помилками.

Наведемо приклади урізноманітнення використання комунікативного підходу.

Рольова гра. Дозвольте студентам розіграти будь-яку реальну ситуацію. Наприклад, один із можливих варіантів – купівля їжі, але складність у тому, що купувати треба не в одному магазині, це змусить студентів згадати лексику за темою «Магазини», назви різних видів продуктів і товарів, питання про ціну тощо.

Дізнайтеся більше про колегу. Ще один корисний спосіб практикувати цей метод полягає в тому, щоб студенти дізналися більше один про одного, ставлячи один одному запитання. Наприклад, студенти могли б поставити такі питання, як: “Aimes-tu aller au cinéma?”, “Quel sport préfères-tu?”, “Préfères-tu le thé ou le café?”. Це підштовхує до змістовного спілкування.

Інформаційні технології передбачають використання таких технічних засобів навчання, як: аудіо-, відеотехніка, комп'ютер, інтерактивні дошки. Але сьогодні, у добу загальної комп'ютеризації, варто поєднати комп'ютер та інтернет-ресурси. Це дозволить як відпрацювати основні аспекти мови (лексику, граматику, фонетику), так і розвивати різні види мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, письмо, гово-

ріння); створює умови для отримання необхідної студентам інформації (зокрема, країнознавчої); підвищує мотивацію до вивчення іноземної мови; сприяє розширенню кругозору студентів. За використання комп'ютера й інтернета в роботі на уроці створюється модель реального спілкування, тим самим реалізуються такі принципи, як комунікативність, інтерактивність та автентичність, вирішується основне завдання – розвиток комунікативної культури студентів.

Очне навчання розвиває навички спілкування і соціалізації. Електронне – дисциплінує і прискорює процес здобуття знань. Теоретики і практики педагогічної науки вважають, що в майбутньому ці освітні моделі утворять тандем. Таке поєднання можна назвати *blended learning* [8].

Термін *blended learning* зародився в корпоративному середовищі. Ще наприкінці минулого століття закордонні корпорації підвищували кваліфікацію співробітників без відриву від виробництва шляхом прослуховування компакт-дисків і перегляду відеофільмів. Ідею підхопили бізнес-школи, слухачі яких – люди зайняті і не можуть багато часу витратити на заняття.

Blended learning – це освітня концепція, що комбінує традиційне навчання з дистанційними та онлайн-методами. У перекладі з англійської *blend* – «змішувати», це дієслово передає суть даної моделі. Студент здобуває знання як очно, під час спілкування наживо з одногрупниками і педагогами, так і самостійно, з використанням сучасних інформаційних технологій.

Це не звичайні заняття в класі: частину матеріалу студент освоює вдома за допомогою комп'ютерних технологій. Це не дистанційна освіта, де студент практично не отримує допомоги від педагога і з'являється в університеті тільки для складання іспитів. І це не навчання сам на сам із комп'ютером: потрібно бути частиною групи і розвиватися разом із нею.

Термін *blended learning* активно вживається після виходу книги “The Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs” Кертіса Бонка і Чарльза Грехема. Хоча в спеціальній літературі трапляються інші, дещо змінені назви («гібридне навчання» – “hybrid learning”, «комбіноване навчання» – “mixed-model instruction”, «інтегроване», або «веб-розширене навчання» – “web-enhanced instruction”), зміст один.

Змішане навчання – це поєднання традиційної й електронної освіти, що увібрало найкраще з обох форм. Виділяють шість моделей інтеграції змішаного навчання.

Face-to-Face Driver. Матеріал передається від учителя до студентів на очних заняттях у класі. Електронні ресурси використовуються лише для закріплення і поглиблення знань.

Online Driver. Студент дивиться вебінари, вирішує онлайн-завдання, проходить інтернет-тестування, тобто освоює матеріал віддалено. Але за необхідності може зустрітися з викладачем і проконсультуватися з незрозумілих питань.

Flex model. Основна частина програми подається онлайн. Педагог є координатором, відстежує складні для розуміння теми, щоб потім обговорити їх на очному занятті в групі або індивідуально.

Rotation model. Очне й онлайн-навчання чергуються: спочатку студенти засвоюють матеріал самостійно через Інтернет, потім, разом із викладачем, у класі, і навпаки.

Self-blend. Учні проходять програму як зазвичай. Коли ж окремі предмети більше цікавлять, то з них можна брати додаткові онлайн-заняття.

У чистому вигляді ці моделі застосовуються рідко. Зазвичай їх комбінують. Наприклад, *Face-to-Face* із *Flex*: крім відвідування занять, студенти самостійно навчаються онлайн, а незрозумілі моменти обговорюють потім із педагогом.

У змішаного навчання є безліч переваг. Гнучкість освітнього процесу. У ньому може бути задіяна будь-яка кількість учителів і студентів. Педагоги можуть давати майстер-класи, водночас перебувати за межами аудиторії, оскільки використовувати електронні навчальні матеріали можна в будь-який час і з будь-якого місця.

Відкритість навчання. Вирішуючи завдання на комп'ютері, складно списати або зіткнутися з упередженістю. Також комунікаційні технології дозволяють студентам і педагогам постійно підтримувати зворотний зв'язок, а значить, краще розуміти один одного.

Індивідуальний підхід. Викладачі можуть варіювати темп та обсяги освоєння навчального матеріалу залежно від особистісних якостей учнів. А комбінування різних моделей дозволяє кожному студенту розвиватися саме в тому напрямі, який йому цікавий.

Розвиток самостійності. Студент повинен ефективно розпоряджатися своїм часом, вміти планувати і бути дисциплінованим.

Підвищення мотивації. Багато сучасних людей користуються гаджетами і сервісами. У ХХІ ст. люди бажають не просто навчатися, а хочуть, щоб навчання було інтерактивним і цікавим, тому із задоволенням беруть участь у вебінарах, дискусіях на форумах, освоюють різні програми.

Навчаючи за допомогою гри, ми навчаємо не так, як нам зручно дати матеріал, а як студенту зручно і природно його взяти.

Ігри можна поділити на підготовчі (фонетичні, орфографічні, лексичні та граматичні) і творчі (ігри для розвитку основних видів мовленнєвої діяльності). Тобто ігрові форми дозволяють к відпрацьовувати основні аспекти мови (лексичку, граматику, фонетику), так і розвивати основні види мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, письмо, говоріння) [9, с. 56].

Застосовуючи ігрові технології, ми реалізуємо принципи комунікативності, ситуативності та функціональності. Тобто відбувається спілкування в проєктованих нами ситуаціях, що імітують реальні.

Застосування ігор на уроках розвиває комунікативні здібності, веде до зняття мовного бар'єра, розвиває компенсаторні вміння, тобто вміння виходити зі становища нестачі іншомовних засобів спілкування, підвищує мотивацію та розвиває творчі здібності.

Метод проєктів – це сукупність дій студентів у визначеній послідовності для досягнення поставленої мети, яка повинна завершитися цілком реальним, відчутним практичним результатом, оформленим тим або іншим чином [10].

Основне призначення методу проєктів полягає в наданні учням можливості самостійного здобуття знань у процесі вирішення практичних завдань або проблем, що потребує знань з різних предметних областей. Викладачеві в межах проєкту відводиться роль розробника, координатора, експерта, консультанта.

Спільне навчання – це метод, який допоможе студентам мати мотивацію до навчання, надалі навчатися із захопленням. Студенти працюватимуть у малих групах і матимуть проєкт або завдання, які потрібно виконати. Викладач буде виконувати функції фасилітатора та стежити за тим, наскільки добре вони працюють у парі або групі, щоб виконати поставлене завдання [11, с. 40].

Прикладом може бути завдання «Таємниця казки». Студентам пропонується казка "*Cendrillon*" («Попелюшка»). Студенти діляться на групи по п'ять осіб, їм пропонується обрати собі по персонажу з казки (Попелюшка, зла мачуха, потворні сестри, принц). Ідея полягає в розкритті злочину: треба відповісти на питання «хто вкрав кришталевий черевичок?». Кожен персонаж матиме набір запитань (французькою мовою) та питатиме інших, щоб дізнатися, хто винний. Наприклад,

чи можна захистити себе від невизначеності? Кожен студент ставить запитання і через певний проміжок часу кожна група повинна бути готова представити свої висновки.

Використання французьких фільмів та телебачення у викладанні є чудовим методом покращити чотири мовні навички.

Сайт *Cinema français FLE* містить 18 фільмів, для аналізу яких надаються конкретні питання та теми для вивчення до і після перегляду (з відповідями), також теми, ідеї для обговорення тощо. Інші частини сайту містять історію французького кіно, кіножанрів, вікторини та діалоги з популярних фільмів [12].

Використання постерів фільмів сприяє розширенню словникового запасу та поліпшенню аналітичних навичок. Можна попросити студентів (у групах – від 2 до 4 осіб) описати те, що вони бачать на постері стрічки “*La Vie en Rose*”, на плакаті (або фото). Запитання можуть бути такі: яку людину ви бачите; що розповідає плакат про жанр фільму; на постері зображення вдень чи вночі; зображення показує приміщення всередині чи зовні?

Веб-сайт телеканалу TV5MONDE має розділ меню *Langue française: découvrir le français, apprendre le français, enseigner le français та parlons français, c'est facile* [13].

Découvrir le français має цифрову бібліотеку, в якій міститься велика кількість французької літератури, словник та розділ із короткими відео. Короткі відеокліпи дають поняття про використання прикметників, дієслів, іменників із завданнями.

Apprendre le français має кілька підрозділів. *Première classe* містить 134 відеокліпи з багатьма вправами для різних рівнів. TCF (*Test de connaissance du français*) дає можливість студентам практикувати мовні навички під час підготовки до іспиту DELF.

Enseigner le français також має кілька підрозділів:

– *7 jours sur la planète* надзвичайно ефективний для навчання вміння слухати та розуміти, а також для поліпшення словникового запасу. Це короткі, 30-хвилинні відео з новинами з усього світу (із субтитрами французькою), до яких заповнені розроблені вправи;

– *Musique: Paroles de clip* представляє відеокліпи сучасних французьких артистів із розробленими завданнями, а також тексти пісень;

– *Éducation aux médias* містить журналістську тематику та словник;

– *Parlons français, c'est facile!* – це останній розділ, в якому є короткі відеоролики із вправами, транскрипцією й іграми.

Метод інтегрованого прискорювального навчання (АІМ) розроблений наприкінці 90-х рр. Венді Максвелл, французьким викладачем у Канаді, для прискорення вільного оволодіння мовою на початкових рівнях її вивчення. Цей підхід допомагає вивчати лексику зоровим та слуховим способами, тому важливе використання театру, літератури та музики [14].

Словниковий запас студентів збільшують за допомогою жестів, а потім демонструють контекстну виставу із вживанням тих самих слів. Це закріплює знання, дозволяє студентам запам'ятовувати контекст, наводити власні приклади. Зазначимо декілька завдань.

Шаради. Студент бере папірець, на якому написано завдання (наприклад, *lire un journal, manger au restaurant, faire du vélo*). Потім студент показує цю дію, а його однокласники мають вгадати французьке дієслово/фразу.

Відомі люди. Попросіть студентів (у групах) скласти список із чотирьох чи п'яти відомих осіб ХХ ст. Після цього вони мають пояснити, чому вони обрали саме цих персон.

Французький рецепт. Студенти повинні представити на занятті французький рецепт. У групах їм доведеться показати потрібні інгредієнти, а потім удавати, що готують блюдо. Це допоможе розвитку не тільки усного мовлення, але і вивченню словника та граматики.

Висновки і пропозиції. Важливим є те, щоб в центрі підходів, технологій та методів навчання лишався студент, викладач зміг навчити його вчитися, покласти співробітництво в основу навчальної діяльності, а студент відігравав активну роль у навчанні. Проаналізований матеріал дає підстави стверджувати, що сьогодні багато сучасних підходів, методів і технологій викладання іноземної мови (як із використанням інформаційних технологій, так і без них). Важливим завданням викладача під час навчання французької мови є вміння ефективно скористатися ними, щоб розвивати комунікативні здібності студентів, їхню активність, мислення, творчі здібності, здатність до самонавчання, підвищувати мотивацію до подальшого вивчення іноземної мови.

Список літератури:

1. Бернацька Г. Нові стратегії у викладанні французької мови професійного спрямування. Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини». 2017. Вип. 42. С. 318–326.
2. Боряк Н. Комунікативний метод навчання граматики французької мови у вищому навчальному закладі. Вісник Черкаського університету. 2016. № 16. С. 12–17.
3. Шавва Т. Методика викладання французької. К., 2007. 128 с.
4. Bergmann J. The Flipped Class: Myths vs. Reality. The Daily Riff. 2013. URL: <http://www.thedailyriff.com/articles/the-flipped-class-conversation-689.php> (дата звернення: 23.11.2018).
5. Кузьмінський А., Омеляненко В. Педагогіка: підручник. К., 2007. 447 с.
6. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. С. Ніколаєва. К., 2003. 273 с.
7. Стойко С. Реалізація комунікативного підходу в навчанні іноземних мов. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. 2011. Вип. 85. Серія «Педагогічні науки». С. 220–223.
8. The glossary of education reform. URL: <http://edglossary.org/blended-learning/> (дата звернення: 23.11.2018).
9. Ігри дорослих. Інтерактивні методи навчання / упоряд. Л. Галіцина. К., 2005. 128 с.
10. Дорофєєва О. Проектна методика як ефективний засіб вивчення іноземної мови. Національний університет «Острозька академія»: науковий блог. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2012/proektna-metodyka-yak-efektyvnyj-zasib-vyvchennya-inozemnoji-movu/> (дата звернення: 23.11.2018).
11. Hordienko N., Lomakina L. Teaching EFL to Mixed-Ability Classes: Strategies, Challenges, Solutions. National Technical University of Ukraine “Kyiv Politechnic Institute”. Advanced Education. 2015. 3-d Edition. P. 39–43.
12. Apprendre le français avec le cinéma français. URL: <http://www.cinemafrancais-fle.com> (дата звернення: 23.11.2018).
13. TV5MONDE: TV international francophone: Info, Jeux, Programmes TV, Météo, Dictionnaire. URL: <http://www.tv5monde.com> (дата звернення: 23.11.2018).
14. AIM Language Learning – Teach the way your students learn. URL: <http://www.aimlanguagelearning.com> (дата звернення: 23.11.2018).

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ В ПРЕПОДАВАНИИ ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА ДЛЯ СТУДЕНТОВ ФИЛОЛОГИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

В статье проанализированы современные подходы к преподаванию французского языка студентам филологического направления. Внимание сосредоточено на интерактивном подходе, информационных и игровых технологиях, смешанном обучении, методах проектов, совместного обучения, интегрированного ускоряющего обучения. В конечном итоге отмечается эффективность перечисленных составляющих, направленных на развитие коммуникативных способностей студентов, их активности, мышления, творческих способностей и навыков самообучения.

Ключевые слова: французский язык, подход, студент, обучение, коммуникация.

MODERN APPROACHES IN FRENCH LANGUAGE TEACHING FOR STUDENTS OF PHILOLOGICAL SPECIALTIES

The article analyzes modern approaches in French language teaching for students of philological direction. Attention is focused on an interactive approach, information and gaming technologies, blended learning, project methods, collaborative learning, accelerative integrated learning. In the final analysis the effectiveness of these components aimed at the development of students' communicative abilities, their activity, thinking, creative abilities and self-learning ability is noted.

Key words: French language, approach, student, learning, communication.